

Przykłady ilustrujące wybrane postanowienia standardu

Przykład 1 (6.32) – przekształcenie prawa wieczystego użytkowania gruntów

Spółka ABC posiadająca prawo wieczystego użytkowania gruntu (nabyte wcześniej odpłatnie) przekształca to prawo w prawo własności.

Wartość księgowa netto prawa wieczystego użytkowania gruntu (przed przekształceniem) wynosiła 20 000, w tym: wartość początkowa 35 000, dotychczasowe umorzenie 15 000.

Gmina (będąca właścicielem gruntu) naliczyła z tytułu przekształcenia prawa opłatę w wysokości 37 500 zł (co stanowi 20% aktualnej wartości rynkowej gruntu). Opłata ma być spłacana przez Spółkę ABC w okresie 15 lat.

Wartość początkową gruntu ustala się jako sumę wartości księgowej netto prawa wieczystego użytkowania gruntu (jego nieumorzonych wartości) powiększonej o opłatę z tytułu przekształcenia w prawo własności (gdyby Spółka ABC poniosła dodatkowe opłaty administracyjne związane z przekształceniem – ich kwota również zwiększyłaby wartość początkową nabytego gruntu).

Ewidencja księgowa:

Środki trwałe – prawo wieczystego użytkowania		Umorzenie środków trwałych – prawo wieczystego użytkowania		Środki trwałe w budowie	
Sp 35 000	35 000 (1)	1) 15 000	15 000 Sp	1) 20 000	
				2) 37 500	57 500 (3)
Środki trwałe - grunt		Pozostałe rozrachunki			
3) 57 500			37 500 (2)		

Opis:

- 1) Wyksięgowanie z ewidencji prawa wieczystego użytkowania gruntu
- 2) Zaksięgowanie opłaty (na podstawie decyzji otrzymanej od właściwego organu) za przekształcenie prawa wieczystego użytkowania w prawo własności
- 3) Przyjęcie gruntu do ewidencji środków trwałych. Łączy się z tym wpisanie prawa do księgi inwentarzowej i nadanie mu odpowiedniego numeru, a zarazem wyłączenie z księgi inwentarzowej prawa wieczystego użytkowania gruntu.

Jeżeli Spółka ABC wykazywała wcześniej w ewidencji pozabilansowej wartość gruntu jako „Obce środki trwałe”, wówczas po przyjęciu gruntu do ewidencji środków trwałych wartość gruntu jako „obcych środków trwałych” należy usunąć z ewidencji pozabilansowej.

Kwota „pozostałych rozrachunków” w wysokości należnej opłaty z tytułu przekształcenia prawa wieczystego użytkowania w prawo własności będzie wykazana w bilansie w podziale na:

- zobowiązania krótkoterminowe (pozycja B.III.3i) w części odpowiadającej kwocie należnej do zapłaty w okresie najbliższych 12 miesięcy – 2 500 zł,
- zobowiązania długoterminowe (pozycja B.II.3e) w części odpowiadającej kwocie należnej do zapłaty w okresie powyżej 12 miesięcy – 35 000 zł (jeżeli w roku, w którym doszło do przekształcenia nie została uiszczona opłata roczna).

Przykład 2 (6.33) – przekształcenie prawa wieczystego użytkowania gruntów

Spółka ABC posiadająca prawo wieczystego użytkowania gruntu (pozyskane wcześniej nieodpłatnie) przekształca to prawo w prawo własności.

Wartość księgowa netto prawa wieczystego użytkowania gruntu (przed przekształceniem) wynosiła 20 000 zł, w tym: wartość początkowa 35 000 zł, dotychczasowe umorzenie 15 000 zł.

Gmina (będąca właścicielem gruntu) naliczyła z tytułu przekształcenia opłatę w wysokości 37 500 zł (co stanowi 20% aktualnej wartości rynkowej gruntu). Ma być ona spłacana przez Spółkę ABC w okresie 15 lat.

Wartość początkowa gruntu ustala się w wysokości opłaty z tytułu przekształcenia w prawo własności (gdyby Spółka ABC poniosła dodatkowe opłaty administracyjne związane z przekształceniem – ich kwota również zwiększyłaby wartość początkową nabytego gruntu).

Nieumorzona wartość początkową prawa wieczystego użytkowania gruntu odnosi się w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych, natomiast odpowiadająca jej kwota rozliczeń międzyokresowych przychodów (z tytułu uzyskania wcześniej nieodpłatnie prawa wieczystego użytkowania gruntów) – stanowi pozostałe przychody operacyjne. W rachunku zysków i strat ujęty zostanie jedynie wynik na transakcji przekształcenia, czyli osiągnięty zysk lub poniesiona strata. Jeżeli nieumorzona wartość prawa wieczystego użytkowania gruntów będzie równa kwocie rozliczeń międzyokresowych przychodów, wówczas transakcja taka nie wpłynie na rachunek zysków i strat.

Ewidencja księgowa:

Środki trwałe – prawo wieczystego użytkowania		Umorzenie środków trwałych – prawo wieczystego użytkowania		Środki trwałe w budowie	
Sp 35 000	35 000 (1)	1) 15 000	15 000 Sp	3) 37 500	37 500 (4)
Środki trwałe - grunt		Pozostałe rozrachunki		Rozliczenia międzyokresowe przychodów	
4) 37 500			37 500 (3)	2) 20 000	20 000 Sp
Pozostałe przychody operacyjne		Pozostałe koszty operacyjne			
	20 000 (2)	1) 20 000			

Opis:

- 1) Wyksięgowanie z ewidencji prawa wieczystego użytkowania gruntu
- 2) Wyksięgowanie ujętych wcześniej rozliczeń międzyokresowych przychodów z tytułu bezpłatnie otrzymanego prawa wieczystego użytkowania gruntów
- 3) Zaksięgowanie opłaty (na podstawie decyzji właściwego organu) za przekształcenie prawa wieczystego użytkowania w prawo własności
- 4) Przyjęcie gruntu do ewidencji środków trwałych (zapisy w księdze inwentarzowej jak w przykładzie 1).

Analogicznie jak w przykładzie 1 (6.32), jeżeli Spółka ABC wykazywała wcześniej w ewidencji pozabilansowej wartość gruntu jako „Obce środki trwałe”, wówczas po przyjęciu gruntu do ewidencji środków trwałych wartość gruntu jako „obcych środków trwałych” należy usunąć z ewidencji pozabilansowej.

Przykład 3 (6.66) – zakup środka trwałego zabezpieczony za pomocą instrumentu pochodnego

Spółka ABC zawarła 30.09.20X5 r. transakcję kupna środka trwałego, którego cena jest wyrażona w walucie obcej i wynosi 1.000.000 Euro. Środek trwały będzie wytwarzany na zamówienie Spółki ABC a jego dostawa ma nastąpić 30.03.20X6 r. W celu zabezpieczenia się przed osłabieniem waluty polskiej (w dniu zawarcia umowy kurs wynosił 4,12 zł/Euro), Zarząd Spółki ABC podjął decyzję o zabezpieczeniu za pomocą instrumentu pochodnego – transakcji forward o terminie realizacji 30.03.20X6 r. Kurs terminowy na dzień 30.03.20X6 r. wynosił w dniu zawarcia transakcji zabezpieczającej 4,20 zł/Euro.

Transakcję zabezpieczającą zawarto jako zabezpieczenie planowanej transakcji i będzie ona rozliczana jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych.

Poniższa tabela przedstawia kursy terminowe i kursy natychmiastowe EUR/PLN w okresie zabezpieczenia.

Data	kurs natychmiastowy (spot)	kurs terminowy
30.09.20X5	4,12	4,17
31.12.20X5	4,18	4,22
30.03.20X6	4,40	4,40*

*w dniu wykonania kontraktu kurs terminowy jest równy kursowi natychmiastowemu.

Na dzień bilansowy 31.12.20X5 r. wycenia się jedynie instrument zabezpieczający, którego wartość godziwa na ten dzień wynosi 50 000 zł (w przykładzie w celu uproszczenia pominięto dyskontowanie przy ustalaniu wartości godziwej instrumentu pochodnego). Transakcja spełnia warunek wysokiej skuteczności, a skutki wyceny instrumentu zabezpieczającego zostają ujęte w kapitale z aktualizacji wyceny.

Na dzień realizacji umowy 30.03.20X6 r. następuje ponowna wycena instrumentu zabezpieczającego, którego wartość godziwa na ten dzień (będący jednocześnie dniem rozliczenia kontraktu forward) wynosi 230 000 zł. Transakcja nadal spełnia warunek wysokiej skuteczności, a skutki zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (wynoszące 180 000 zł od dnia poprzedniej wyceny) zostaną w całości ujęte w kapitale z aktualizacji wyceny. Zgodnie z § 37 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie instrumentów finansowych bezwzględna wartość kwoty odniesionej na kapitał, to jest w pełni skutecznego zabezpieczenia, nie może być wyższa od wartości bezwzględnej skumulowanej zmiany wartości godziwej (wartości bieżącej) pozostałych przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanej pozycji ustalonej od momentu ustanowienia zabezpieczenia..

W dniu 30.03.20X6 r. Spółka ABC otrzymała zamówiony środek trwały i przyjęła go do użytkowania. Wartość początkowa środka trwałego wynosząca 1 000 000 Euro przeliczona po kursie 4,40 zł/Euro wynosi 4 400 000 zł. Zgodnie z § 37 ust. 4 rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie instrumentów finansowych, skutki wyceny (zyski lub straty z przeszacowania) instrumentu zabezpieczającego ujęte do tego dnia w kapitale z aktualizacji wyceny „odpisuje się i odpowiednio dolicza do ceny nabycia lub inaczej określonej wartości początkowej wprowadzonych do ksiąg rachunkowych aktywów lub zobowiązań”. Oznacza to, że zyski z wyceny instrumentu zabezpieczającego ujęte w kapitale z aktualizacji wyceny w wysokości 230 000 zł skorygują wartość początkową środka trwałego, która wyniesie $4\,400\,000\text{ zł} - 230\,000\text{ zł} = 4\,170\,000\text{ zł}$.

Instrument pochodny zostanie rozliczony, w wyniku rozliczenia Spółka ABC otrzyma 230 000 zł.

Ewidencja księgowa:

Środki trwałe		Pozostałe rozrachunki		Aktywa finansowe – instrument zabezpieczający	
3) 4 400 000	230 000 (4)		4 400 000 (3)	1) 50 000	
				2) 180 000	230 000 (5)
Kapitał z aktualizacji wyceny – instrument zabezpieczający		Rachunek bieżący			
	50 000 (1)	5) 230 000			
4) 230 000	180 000 (2)				

Opis:

1. Wycena instrumentu zabezpieczającego na 31.12.20X5 r.
2. Wycena instrumentu zabezpieczającego na 30.03.20X6 r.
3. Powstanie zobowiązania z tytułu zakupu środka trwałego i przyjęcie środka trwałego do użytkowania
4. Korekta wartości początkowej środka trwałego o skutki wyceny instrumentu zabezpieczającego zatrzymane w kapitale
5. Rozliczenie pieniężne instrumentu zabezpieczającego.

W przykładzie pominięto zapłatę zobowiązania z tytułu zakupu środka trwałego, która może być odroczone w czasie. W praktyce Spółka ABC mogła też zawrzeć transakcję terminową z datą wykonania, odpowiadającą terminowi płatności za środek trwały. Skutki wyceny instrumentu zabezpieczającego skorygowałyby wówczas koszty/przychody finansowe z tytułu różnic kursowych, jakie mogłyby powstać w dniu spłaty zobowiązania. Ewentualnie możliwe byłoby wyznaczenie takiej transakcji również jako zabezpieczenie planowanej transakcji, a która praktycznie zabezpieczałaby faktyczną płatność, jaka zostanie zrealizowana w celu uregulowania zobowiązania za kupiony środek trwały. Jednak w takim przypadku prawdopodobne jest, że transakcja mogłaby nie spełniać warunku wysokiej skuteczności z uwagi na rozbieżność terminów (daty nabycia środka trwałego i daty spłaty zobowiązania).

Przykład 4 (6.66) – zakup środka trwałego zabezpieczony za pomocą instrumentu pochodnego

Spółka ABC zawarła 30.09.20X5 r. transakcję kupna środka trwałego, którego cena jest wyrażona w walucie obcej i wynosi 1 000 000 Euro. Środek trwały będzie wytwarzany na zamówienie Spółki ABC, a jego dostawa ma być zrealizowana 30.03.20X6 r. W celu zabezpieczenia się przed osłabieniem waluty polskiej (w dniu zawarcia umowy kurs wynosił 4,12 zł/Euro), Zarząd Spółki ABC podjął decyzję o zabezpieczeniu za pomocą instrumentu pochodnego – transakcji forward o terminie realizacji 30.03.20X6 r. Kurs terminowy na dzień 30.03.20X6 r. wynosił w dniu zawarcia transakcji zabezpieczającej 4,20 zł/Euro.

W celu zapewnienia wysokiej skuteczności zabezpieczenia, Zarząd Spółki ABC podjął decyzję, iż na instrument zabezpieczający zostanie wyznaczona jedynie cena natychmiastowa (spot) kontraktu forward (jest to dozwolone w myśl § 35 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie instrumentów finansowych).

Poniższa tabela przedstawia kursy terminowe i kursy natychmiastowe EUR/PLN w okresie zabezpieczenia oraz wartość godziwą kontraktu forward (z uwzględnieniem zmiany ceny natychmiastowej – stanowiącej instrument zabezpieczający oraz zmiany oprocentowania kontraktu forward – wyłączonej z zabezpieczenia i traktowanej jako zmiany wartości godziwej niezabezpieczającego instrumentu pochodnego). Dla uproszczenia obliczeń pominięto dyskontowanie.

Data	kurs natychmiastowy (spot)	kurs terminowy	wartość godziwa kontraktu forward	kwota przeszacowania na dzień bilansowy (zmiana ceny natychmiastowej od momentu zawarcia transakcji)	zmiana oprocentowania forward (od momentu zawarcia transakcji)
30.09.20X5	4,12	4,17	-	-	-
31.12.20X5	4,18	4,22	50 000	+60 000	-10 000
30.03.20X6	4,40	4,40*	230 000	+280 000	-50 000

*w dniu wykonania kontraktu kurs wykonania jest równy kursowi natychmiastowemu.

Na dzień bilansowy 31.12.20X5 r. następuje jedynie wycena instrumentu zabezpieczającego, którego wartość godziwa na ten dzień wynosi 50 000 zł. W tym przykładzie za instrument zabezpieczający uznano tylko cenę natychmiastową (spot). Kwotę przeszacowania na dzień bilansowy instrumentu zabezpieczającego, czyli skutki zmiany ceny natychmiastowej, ujmuje się w kapitale z aktualizacji wyceny w wysokości 60 000 zł tj. $(4,18 - 4,12) \text{ EUR/PLN} \times 1\,000\,000 \text{ EUR}$, natomiast skutki zmiany oprocentowania forward, jako niestanowiące instrumentu zabezpieczającego, obciążają koszty finansowe roku 20X5 w wysokości 10 000 zł.

Na dzień realizacji umowy 30.03.20X6 r. następuje ponowna wycena kontraktu forward, którego wartość godziwa na ten dzień (będący jednocześnie dniem rozliczenia kontraktu forward) wynosi 230 000 zł, co oznacza wzrost wartości godziwej o 180 000 zł. Transakcja nadal spełnia warunek wysokiej skuteczności, a skutki zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (skutki zmiany ceny natychmiastowej) w okresie od 31.12.20X5 do 30.03.20X6 w wysokości 220 000 zł (tj. $(4,40-4,18) \text{ EUR/PLN} * 1\,000\,000 \text{ PLN}$) zostaną ujęte w kapitale z aktualizacji wyceny. Zmiana oprocentowania forward, w wysokości 40 000 zł obciąża koszty finansowe (jako skutki wyceny niezabezpieczającego instrumentu pochodnego). Łączna kwota przeszacowania instrumentu zabezpieczającego od momentu zawarcia transakcji do dnia realizacji (30.03.20X6) wyniosła 280 000 zł. (tj. $(4,40-4,12) \text{ EUR/PLN} * 1\,000\,000 \text{ PLN}$).

W dniu 30.03.20X6 r. Spółka ABC otrzymuje zamówiony środek trwały i przyjmuje go do użytkowania. Wartość początkowa środka trwałego wynosząca 1 000 000 Euro przeliczona po kursie 4,40 zł/Euro wynosi 4 400 000 zł. Zgodnie z § 37 ust. 4 rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie instrumentów finansowych skutki wyceny (zyski lub straty z przeszacowania) instrumentu zabezpieczającego, ujęte do tego dnia w kapitale z aktualizacji wyceny „odpisuje się i dolicza do ceny nabycia lub inaczej określonej wartości początkowej wprowadzonych do ksiąg rachunkowych aktywów, zobowiązań lub składnika wycenianego zgodnie z art. 28 ust. 4 lub ust. 8 ustawy”. Oznacza to, że zyski z wyceny instrumentu zabezpieczającego ujęte w kapitale z aktualizacji wyceny w wysokości 280 000 zł skorygują wartość początkową środka trwałego, która wyniesie $4\,400\,000 \text{ zł} - 280\,000 \text{ zł} = 4\,120\,000 \text{ zł}$.

Instrument pochodny zostanie rozliczony, w wyniku rozliczenia Spółka ABC otrzyma 230 000 zł.

Ewidencja księgowa:

Środki trwałe		Pozostałe rozrachunki		Aktywa finansowe – kontrakt forward	
3) 4 400 000	280 000 (4)		4 400 000 (3)	1ab) 50 000	
				2ab) 180 000	230 000 (5)
Kapitał z aktualizacji wyceny – instrument zabezpieczający		Rachunek bieżący		Koszty finansowe – aktualizacja wartości inwestycji	
4) 280 000	60 000 (1a) 220 000 (2a)	5) 230 000		1b) 10 000	
				2b) 40 000	

Opis:

1. Wycena kontraktu forward na 31.12.20X5 r., w tym:

- a) zmiana wartości stanowiąca instrument zabezpieczający,
 - b) zmiana wartości wyłączona z zabezpieczenia.
2. Wycena kontraktu forward na 30.03.20X6 r., w tym:
- a) zmiana wartości stanowiąca instrument zabezpieczający,
 - b) zmiana wartości wyłączona z zabezpieczenia.
3. Powstanie zobowiązania z tytułu zakupu środka trwałego i przyjęcie środka trwałego do użytkowania
4. Korekta wartości początkowej środka trwałego o skutki wyceny instrumentu zabezpieczającego zatrzymane w kapitale
5. Rozliczenie pieniężne instrumentu zabezpieczającego

W przykładzie pominięto płatność zobowiązania z tytułu zakupu środka trwałego, która może być odroczone w czasie.

Przykład 5 (6.67) – budowa środka trwałego finansowana z kredytu inwestycyjnego zabezpieczonego instrumentem pochodnym

Spółka ABC zaciągnęła walutowy kredyt inwestycyjny w związku z budową środka trwałego. Kredyt będzie spłacany (wraz z odsetkami) w 30 ratach. Pierwsze 5 rat będzie płaconych w okresie trwania budowy środka trwałego, w związku z czym skutki wyceny kredytu w tym okresie będą zwiększać koszt wytworzenia środka trwałego w budowie. Odsetki od kredytu naliczone/płacone w okresie budowy środka trwałego wynosiły odpowiednio: 10 000 zł, 10 300 zł, 10 800 zł, 10 400 zł, 10 600 zł.

W celu zabezpieczenia ryzyka związanego ze wzrostem kursu waluty obcej, w której zaciągnięto kredyt, Spółka ABC zawarła transakcję pochodną zabezpieczającą przepływy pieniężne z tytułu płatności odsetek. Skutki wyceny instrumentu pochodnego zabezpieczającego w części stanowiącej skuteczną część zabezpieczenia wpływają na wynik finansowy okresu, w którym zabezpieczane ryzyko oddziałuje na wynik finansowy. W okresie trwania budowy środka trwałego koszty odsetek zwiększają koszt wytworzenia środka trwałego, a zatem skutki wyceny instrumentu zabezpieczającego korygując te koszty również będą ujmowane w koszcie wytworzenia środka trwałego w budowie (odpowiednio zmniejszając go lub zwiększając).

Skutki wyceny instrumentu zabezpieczającego w okresie budowy środka trwałego ustalone na dni kolejnych wycen/płatności odsetek, w części stanowiącej skuteczne zabezpieczenie wynosiły odpowiednio: 80 zł, 380 zł, 880 zł, 480 zł, 680 zł.

W rezultacie koszt budowy środka trwałego został w okresie trwania tej budowy obciążony kosztami finansowania w wysokości: $(10\,000\text{ zł} - 80\text{ zł}) + (10\,300\text{ zł} - 380\text{ zł}) + (10\,800\text{ zł} - 880\text{ zł}) + (10\,400\text{ zł} - 480\text{ zł}) + (10\,600\text{ zł} - 680\text{ zł}) = 9\,920\text{ zł} + 9\,920\text{ zł} + 9\,920\text{ zł} + 9\,920\text{ zł} + 9\,920\text{ zł} = 49\,600\text{ zł}$.

Gdyby Spółka ABC nie zabezpieczyła płatności odsetek (lub zawarła transakcję pochodną, ale nie wyznaczyłaby jej na transakcję zabezpieczającą, bądź z innych przyczyn transakcja taka nie spełniałaby warunków transakcji zabezpieczającej w rozumieniu regulacji rachunkowości) koszt budowy środka trwałego w okresie trwania tej budowy zostałby obciążony kosztami finansowania w wysokości $10\,000\text{ zł} + 10\,300\text{ zł} + 10\,800\text{ zł} + 10\,400\text{ zł} + 10\,600\text{ zł} = 52\,100\text{ zł}$.

Przykład 6 (rozdział 8) Metody amortyzacji (pozostałość środka trwałego nie posiada istotnej wartości)

Spółka ABC nabyła środek trwały o wartości początkowej 80 000 zł, który przyjęła do użytkowania dnia 1.01.20X5 r. Nie stwierdzono, by pozostałość środka trwałego miała istotną wartość. Okres jego ekonomicznej użyteczności ustalono na 4 lata.

Kwoty odpisów amortyzacyjnych dokonywanych w kolejnych latach będą zależne od przyjętej metody amortyzacji. Może to być:

- a) amortyzacja liniowa,
- b) amortyzacja degresywna (metodą malejącego salda ze wskaźnikiem 2),
- c) amortyzacja degresywna (metodą sumy cyfr).

Wariant A (amortyzacja liniowa)

Okres amortyzacji = 4 lata

Stopa amortyzacji = 25% (100%/4)

Stawka amortyzacji rocznej = 25% x 80 000 zł = 20 000 zł

Odpisy amortyzacyjne w kolejnych latach wyniosą:

rok	wartość bilansowa na początek roku	amortyzacja roczna	skumulowane umorzenie na koniec roku	wartość bilansowa na koniec roku
-----	---------------------------------------	-----------------------	--	-------------------------------------

20X5	80 000 zł	20 000 zł	20 000 zł	60 000 zł
20X6	60 000 zł	20 000 zł	40 000 zł	40 000 zł
20X7	40 000 zł	20 000 zł	60 000 zł	20 000 zł
20X8	20 000 zł	20 000 zł	80 000 zł	0 zł

Wariant B (amortyzacja degresywna malejącego salda)

Okres amortyzacji = 4 lata

Stopa amortyzacji liniowej = 25% (100%/4)

Wskaźnik amortyzacji degresywnej = 2

Stopa amortyzacji degresywnej = 2 x 25% = 50%

Odpisy amortyzacyjne w kolejnych latach:

rok	wartość bilansowa na początek roku	amortyzacja roczna	skumulowane umorzenie na koniec roku	wartość bilansowa na koniec roku
20X5	80 000 zł	50% x 80 000 zł = 40 000 zł	40 000 zł	40 000 zł
20X6	40 000 zł	50% x 40 000 zł = 20 000 zł	60 000 zł	20 000 zł
20X7	20 000 zł	50% x 20 000 zł = 10 000 zł*	70 000 zł	10 000 zł
20X8	10 000 zł	50% x 10 000 zł = 5 000 zł	75 000 zł	5 000 zł**

*Jest to amortyzacja degresywna, a nie amortyzacja degresywno-liniowa (określana również mianem amortyzacji przyspieszonej w rozumieniu regulacji podatkowych). Dlatego w okresie, w którym kwota odpisu amortyzacyjnego będzie niższa niż kwota odpisu amortyzacyjnego ustalonego według metody liniowej, nie następuje zmiana metody dokonywania odpisów.

**Przy zastosowaniu amortyzacji degresywnej metodą malejącego salda początkowa wartość środka trwałego (lub jego wartość amortyzowana) nie zostanie w pełni zamortyzowana (z uwagi na sposób ustalania kwoty odpisu jako iloczynu stopy amortyzacji degresywnej i wartości bilansowej środka trwałego na początek okresu). Pozostała (niezamortyzowana) wartość środka trwałego zostanie odpisana w ciężar kosztów amortyzacji po zakończeniu okresu użytkowania środka trwałego.

Wariant C (amortyzacja degresywna metodą sumy cyfr rocznych)

Okres amortyzacji = 4 lata

Wskaźniki amortyzacji degresywnej dokonywanej metodą sumy cyfr wyniosą w kolejnych latach:

rok	wskaźnik
20X5 = rok 1	$\frac{4 + (1 - 1)}{\frac{4x(4 + 1)}{2}} = \frac{4}{10}$
20X6 = rok 2	$\frac{4 + (1 - 2)}{\frac{4x(4 + 1)}{2}} = \frac{3}{10}$
20X7 = rok 3	$\frac{4 + (1 - 3)}{\frac{4x(4 + 1)}{2}} = \frac{2}{10}$
20X8 = rok 4	$\frac{4 + (1 - 4)}{\frac{4x(4 + 1)}{2}} = \frac{1}{10}$

--	--

Odpisy amortyzacyjne w kolejnych latach:

rok	wartość bilansowa na początek roku	amortyzacja roczna	skumulowane umorzenie na koniec roku	wartość bilansowa na koniec roku
20X5	80 000 zł	$80\,000\text{ zł} \times 0,40 = 32\,000\text{ zł}$	32 000 zł	48 000 zł
20X6	40 000 zł	$80\,000\text{ zł} \times 0,30 = 24\,000\text{ zł}$	56 000 zł	24 000 zł
20X7	20 000 zł	$80\,000\text{ zł} \times 0,20 = 16\,000\text{ zł}$	72 000 zł	8 000 zł
20X8	10 000 zł	$80\,000\text{ zł} \times 0,10 = 8\,000\text{ zł}$	80 000 zł	0 zł

Przykład 7 (rozdział 8) Metody amortyzacji (pozostałość środka trwałego ma istotną wartość)

Spółka ABC nabyła środek trwały o wartości początkowej 100 000 zł, który przyjęła do użytkowania dnia 1.01.20X5 r. Wartość pozostałości środka trwałego wynosi 10 000 zł, a tym samym wartość podlegająca amortyzacji jest równa 90 000 zł. Okres ekonomicznej użyteczności ustalono na 5 lat.

Kwoty odpisów amortyzacyjnych dokonywanych w kolejnych latach będą zależeć od przyjętej metody amortyzacji:

- amortyzacja liniowa,
- amortyzacja degresywna (metodą malejącego salda ze wskaźnikiem 2),
- amortyzacja degresywna (metodą sumy cyfr).

Wariant A (amortyzacja liniowa)

Okres amortyzacji = 5 lat

Stopa amortyzacji = 20% (100%/5)

Stawka amortyzacji rocznej = 20% x 90 000 zł = 18 000 zł

Odpisy amortyzacyjne w kolejnych latach wyniosą:

rok	wartość bilansowa na początek roku	amortyzacja roczna	skumulowane umorzenie na koniec roku	wartość bilansowa na koniec roku
20X5	100 000 zł	18 000 zł	18 000 zł	82 000 zł
20X6	82 000 zł	18 000 zł	36 000 zł	64 000 zł
20X7	64 000 zł	18 000 zł	54 000 zł	46 000 zł
20X8	46 000 zł	18 000 zł	72 000 zł	28 000 zł
20X9	28 000 zł	18 000 zł	90 000 zł	10 000 zł

Wariant B (amortyzacja degresywna malejącego salda)

Okres amortyzacji = 5 lat

Stopa amortyzacji liniowej = 20% (100%/5)

Wskaźnik amortyzacji degressywnej = 2

Stopa amortyzacji degressywnej = $2 \times 20\% = 40\%$

Odpisy amortyzacyjne w kolejnych latach wyniosą:

rok	wartość bilansowa na początek roku	amortyzacja roczna	skumulowane umorzenie na koniec roku	wartość bilansowa na koniec roku
20X5	100 000 zł	$40\% \times 100\,000\text{ zł} = 40\,000\text{ zł}$	40 000 zł	60 000 zł
20X6	60 000 zł	$40\% \times 60\,000\text{ zł} = 24\,000\text{ zł}$	64 000 zł	36 000 zł
20X7	36 000 zł	$40\% \times 36\,000\text{ zł} = 14\,400\text{ zł}^*$	78 400 zł	21 600 zł
20X8	21 600 zł	$40\% \times 21\,600\text{ zł} = 8\,640\text{ zł}$	87 040 zł	12 960 zł
20X9	12 960 zł	2 960 zł ^{**}	90 000 zł	10 000 zł

*Jest to amortyzacja degresywna, a nie amortyzacja degresywno-liniowa (określana również mianem amortyzacji przyspieszonej w rozumieniu regulacji podatkowych). Dlatego w okresie, w którym kwota odpisu amortyzacyjnego będzie niższa niż kwota odpisu amortyzacyjnego ustalonego według metody liniowej, nie następuje zmiana metody dokonywania odpisów.

**Przy zastosowaniu amortyzacji degresywnej metodą malejącego salda odpis amortyzacyjny za 20X9 r. powinien wynosić $40\% \times 12\,960\text{ zł} = 5\,184\text{ zł}$. Jednak wartość pozostałości tego środka trwałego wynosi 10.000 zł, w związku z czym w ostatnim roku dokonany zostanie jedynie odpis amortyzacyjny w kwocie pozwalającej na doprowadzenie wartości bilansowej do wartości pozostałości. Oznacza to, że przyjmując w każdym roku równe miesięczne odpisy amortyzacyjne, kwota miesięcznego odpisu w 20X9 r. wyniesie $2\,960\text{ zł}/12 = 246,67\text{ zł}$.

Wariant C (amortyzacja degresywna metodą sumy cyfr rocznych)

Okres amortyzacji = 5 lata

Wskaźniki amortyzacji degresywnej dokonywanej metodą sumy cyfr wyniosą w kolejnych latach:

rok	wskaźnik
20X5 = rok 1	$\frac{5 + (1 - 1)}{\frac{5x(5 + 1)}{2}} = \frac{5}{15}$
20X6 = rok 2	$\frac{5 + (1 - 2)}{\frac{5x(5 + 1)}{2}} = \frac{4}{15}$
20X7 = rok 3	$\frac{5 + (1 - 3)}{\frac{5x(5 + 1)}{2}} = \frac{3}{15}$
20X8 = rok 4	$\frac{5 + (1 - 4)}{\frac{5x(5 + 1)}{2}} = \frac{2}{15}$
20X9 = rok 5	$\frac{5 + (1 - 5)}{\frac{5x(5 + 1)}{2}} = \frac{1}{15}$

Odpisy amortyzacyjne w kolejnych latach wyniosą:

rok	wartość bilansowa na początek roku	amortyzacja roczna	skumulowane umorzenie na koniec roku	wartość bilansowa na koniec roku
20X5	100 000 zł	$90\,000\text{ zł} \times 5/15 = 30\,000\text{ zł}$	30 000 zł	70 000 zł
20X6	70 000 zł	$90\,000\text{ zł} \times 4/15 = 24\,000\text{ zł}$	54 000 zł	46 000 zł
20X7	46 000 zł	$90\,000\text{ zł} \times 3/15 = 18\,000\text{ zł}$	72 000 zł	28 000 zł
20X8	28 000 zł	$90\,000\text{ zł} \times 2/15 = 12\,000\text{ zł}$	84 000 zł	16 000 zł
20X9	16 000 zł	$90\,000\text{ zł} \times 1/15 = 6\,000\text{ zł}$	90 000 zł	10 000 zł

Przykład 8 (8.42-8.44) Weryfikacja okresu amortyzacji

Spółka ABC posiada środek trwały, który przyjęła do użytkowania dnia 01.06.20X3 r. Wartość początkowa tego środka trwałego wynosi 120 000 zł nie posiada on istotnej wartości pozostałości. Okres ekonomicznej użyteczności ustalono na 5 lat (koniec okresu użytkowania jest planowany na 31.05.20X9 r.). Środek trwały będzie amortyzowany metodą liniową.

Stopa amortyzacji rocznej = $100\%/5 = 20\%$

Stawka amortyzacji rocznej = $20\% \times 120\,000\text{ zł} = 24\,000\text{ zł}$

Stawka amortyzacji miesięcznej = $24\,000\text{ zł} / 12 = 2\,000\text{ zł}$

Plan amortyzacji środka trwałego sporządzony na początek jego użytkowania:

rok	wartość bilansowa na początek roku	amortyzacja roczna	skumulowane umorzenie na koniec roku	wartość bilansowa na koniec roku
20X3 (7 m-cy)	120 000 zł	$7 \times 2\,000\text{ zł} = 14\,000\text{ zł}$	14 000 zł	106 000 zł
20X4	106 000 zł	24 000 zł	38 000 zł	82 000 zł
20X5	82 000 zł	24 000 zł	62 000 zł	58 000 zł
20X6	58 000 zł	24 000 zł	86 000 zł	34 000 zł
20X7	34 000 zł	24 000 zł	110 000 zł	10 000 zł
20X8 (5 m-cy)	10 000 zł	$5 \times 2\,000\text{ zł} = 10\,000\text{ zł}$	120 000 zł*	0 zł

*Jest to skumulowane umorzenie na 31.05.20X8 r., czyli dzień zakończenia użytkowania (okresu ekonomicznej użyteczności) środka trwałego

W 20X7 r. po sporządzeniu i zatwierdzeniu sprawozdania finansowego za 20X6 r. Spółka ABC zweryfikowała oczekiwany dalszy okres ekonomicznej użyteczności środka trwałego, uznając że będzie on użytkowany jeszcze przez 25 miesięcy (ustalono, że koniec okresu użytkowania nastąpi 31.01.20X9 r.) licząc od 01.01.20X7 r.

Weryfikacja okresu ekonomicznej użyteczności środka trwałego oznacza, że nowa stawka amortyzacji miesięcznej (począwszy od 1.01.20X7 r.) wynosić będzie $34\,000\text{ zł} / 25 = 1\,360\text{ zł}$.

Stopa amortyzacji wynosić będzie $(1\,360\text{ zł} \times 12) / 120\,000\text{ zł} = 13,60\%$.

Dla dalszego okresu użytkowania środka trwałego został sporządzony zweryfikowany plan amortyzacji:

rok	wartość bilansowa na początek roku	amortyzacja roczna	skumulowane umorzenie na koniec roku	wartość bilansowa na koniec roku
20X7	34 000 zł	16 320 zł	102 320 zł*	17 680 zł
20X8	17 680 zł	16 320 zł	118 640 zł	1 360 zł
20X9 (1 m-c)	1 360 zł	1 x 1 360 zł = 1 360 zł	120 000 zł**	0 zł

*Skumulowane umorzenie na koniec 20X7 r. (po weryfikacji okresu ekonomicznej użyteczności) jest równe umorzeniu na koniec 20X6 r.(86 000 zł) powiększonemu o amortyzację (umorzenie) za 20X7 r. wynoszącą 16 320 zł (czyli ustaloną już po zweryfikowaniu okresu ekonomicznej użyteczności).

**Jest to skumulowane umorzenie na 31.01.20X9 r., czyli dzień zakończenia użytkowania (okresu ekonomicznej użyteczności) środka trwałego